

GÜVENLİ OKUL

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Güvenli bir okul, eğitim-öğretim faaliyetlerinin korkudan, şiddetten ve endişeden arınmış, keyifli bir ortamda gerçekleştirilebileceği bir mekandır.

Böyle bir ortam, her öğrencinin kendisini özen görmekte ve kabul edilmiş hissettiği bir eğitim iklimi sağlar. Güven ortamı oluşmuş okul; zorbalıktan uzak, davranış beklentilerinin açık bir şekilde ifade edildiği ve destekleyici ve özenli bir şekilde uygulandığı bir yerdir (Mabie, 2003).

**Okul temelli şiddeti önleme programlarının en önemli boyutu
olumlu okul iklimi yaratmaktır.
(Pişkin ve Ark., 2011)**

**Önlenmenin en önemli bir bileşeni olan okul iklimi;
bir okuldaki tüm ilişkilerin toplamı olarak tanımlanabilir.
Bu ilişkiler karşılıklı kabul ve katılımı kurduğunda ve
herkes tarafından model alındığında, saygı kültürü bir norm haline gelir.**

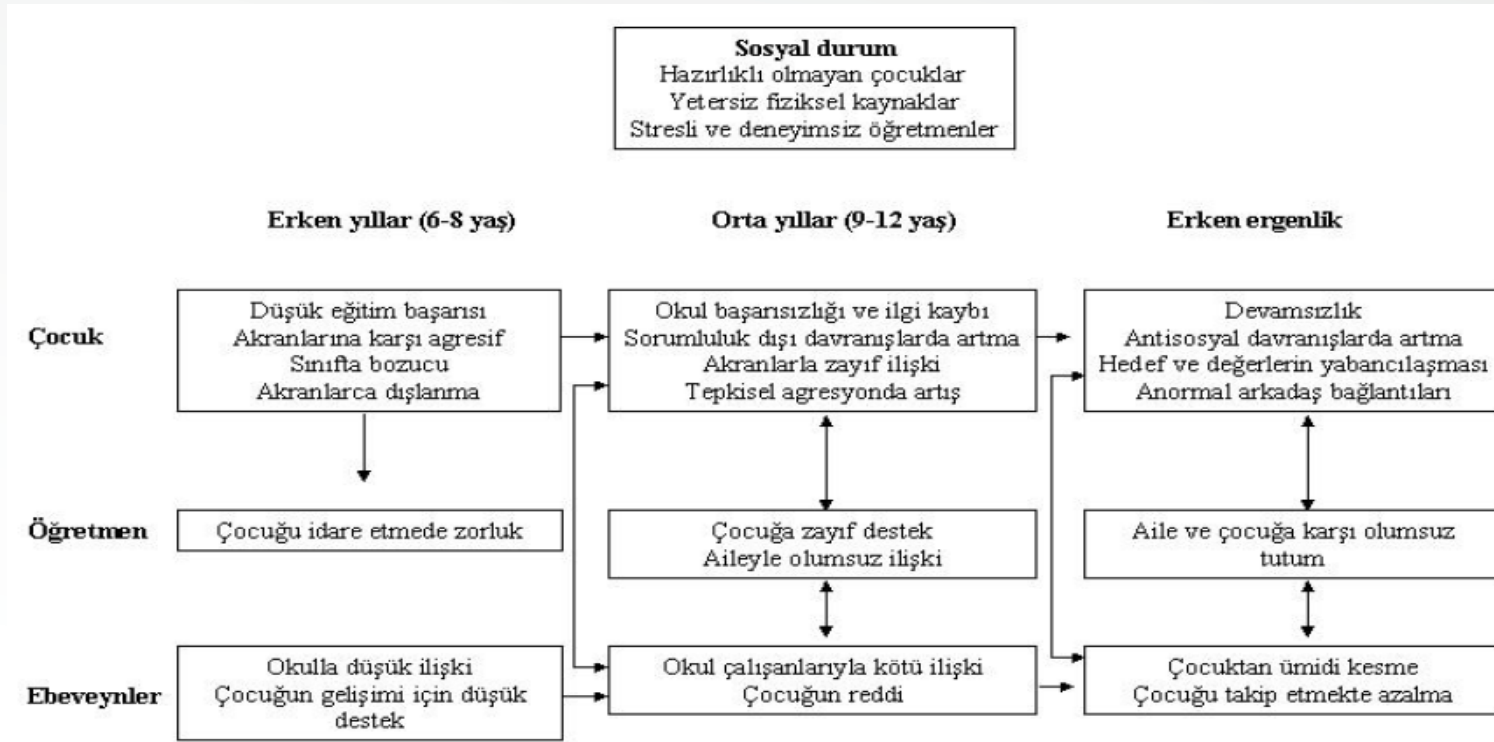
**Güvenli bir okul,
eğitim-öğretimin
korkudan, şiddetten
ve kaygıdan uzak,
hoş bir ortamda
gerçekleştirilebileceği
bir yerdir.**

**Güven ortamı oluşmuş
okul; zorbalıktan
uzak, davranış
beklentilerinin açık
bir şekilde iletildiği ve
destekleyici ve özenli
bir şekilde uygulandığı
bir yerdir.**

**Böyle bir ortam, her
öğrenci için özen ve
kabul duygusunun hakim
olduğu eğitimsel bir
iklim sağlar.**

OKUL YILLARINDA RİSK ALTINDAKİ ÇOCUKLARDA GÖZLENEN DAVRANIŞLAR

OLUMLU BİR OKUL İKLİMİNİN FAYDALARI

Öğrencilerin akademik başarısını
en üst düzeye çıkarmak.

Öğrencilerin okul sevgilerini arttırmak.

Okulda problem oluşturan kural
ihlallerini en aza indirmek.

Gerek öğrencilerin, gerekse çalışanların
birbirlerine karşı daha saygılı ve sorumlu
davranmalarını özendirmek.

OLUMLU BİR OKUL İKLİMİNİN FAYDALARI

Engelleri olan
ve eğitsel olarak
başarısız olma riski
taşıyan öğrencilerin
desteklenmesini
sağlamak

Okulun daha etkin
ve amacına uygun
işlev görebilmesini
sağlamak.

Öğrenciler
arasında
farklılıklara
hoşgörü kültürü
geliştirmek.

Olumlu davranış desteği yaklaşımının hedeflerine ulaşma sürecinde yapılması gerekenler

Personel düzenli olarak desteklenmeli ve kişisel ve mesleki gelişimlerini sürdürebilecekleri koşullar sağlanmalıdır.

Öğretmenlerin olumlu davranış kazandırma ve problemlerle başa çıkma konusundaki yeterlilikleri geliştirilmelidir.

Tüm öğrenciler, özellikle de risk grubuna giren öğrenciler yakından takip edilmelidir.

Olumlu davranış desteği yaklaşımının hedeflerine ulaşma sürecinde yapılması gerekenler:

Okul genelinde veya özel durumlara ilişkin alınan kararlar mutlaka nesnel verilere dayandırılmalıdır.

Alınan kararlar, bu kararlara dayanan uygulamalar ve bu uygulamaların sonuçları mutlaka yakından izlenmelidir.

Olumlu davranış desteği yaklaşımının hedeflerine ulaşma sürecinde yapılması gerekenler:

Başta öğrenciler olmak üzere okulun sosyal ortamına dahil olan her bireyin sosyal yeterlilikleri artırılmalıdır.

Başta öğretmenler olmak üzere tüm okul personeli öğrenci başarısının en üst noktaya çıkması için işbirliği yapmalıdır.

ZORBALIK

ZORBALIK

Bir insanın belirli bir süre boyunca sürekli tekrar eder biçimde birinin veya birilerinin isteyerek ve bilerek sözel, fiziksel veya psikolojik olarak olumsuz davranışlarına maruz kalmasına zorbalık denilir.

ZORBALIĞIN ÖZELLİKLERİ

Zorbalık, bilinçli olarak yapılan ve mağdura fiziksel, zihinsel, sosyal ya da psikolojik zarar verme amacı güden söz ve/veya eylemlerdir.

Zorbalık olarak nitelenen davranışların belli bir süre boyunca tekrarlanma özelliği vardır. Bu yönüyle zorbalık, bir kez gerçekleşen diğer saldırgan davranışlardan farklıdır.

Örneğin, ayda en az 2-3 kez her hangi bir zorbalık türüne uğrayanlara mağdur, ayda en az 2-3 kez zorbaca eylemlerde bulunanlara da zorba denir.

GÜVENLİ OKUL İKLİMİ YARATMAYA YÖNELİK ÖNERİLER

Okul genelinde belli bir disiplin anlayışı (yaklaşımı) benimsenmeli, ortak bir amaç üzerinde uzlaşılmalı ve bu amaç herkes tarafından paylaşılmalıdır.

Risk grubuna giren öğrenciler tespit edilmeli ve yakından izlenmelidir.

Öğrencilerden beklenen olumlu davranışlar açık ve somut bir biçimde tanımlanmalı ve öğrencilere duyurulmalıdır.

GÜVENLİ OKUL İKLİMİ YARATMAYA YÖNELİK ÖNERİLER

Öğrencilere beklenen davranışların kazandırılabilmesi ve istenmeyen olumsuz davranışların en aza indirilebilmesi için okulun koşullarına uygun pratik stratejiler belirlenmeli veya geliştirilmelidir.

Okul genelinde olumlu bir davranış iklimi oluşturabilmek amacıyla yapılması düşünülen her türlü etkinlik ve düzenlemeler okulun tümünü kapsamalıdır.

Olumsuz davranışları cezalandırmaktan çok bu davranışların ortaya çıkma olasılığını azaltacak önlemler alınmalı, olumlu davranışlar sergileyen öğrencilerin teşvik edildiği bir yaklaşım benimsenmelidir.

GÜVENLİ OKUL İKLİMİ YARATMAYA YÖNELİK ÖNERİLER

Öğrencilerin kendi davranışlarını kontrol edebilmeyi öğrenmeleri sağlanmalıdır. Davranış yönetimi konusu, branşı ne olursa olsun her öğretmen tarafından ciddiye alınmalı, gizli müfredatın bir parçası olarak derslerde gündeme getirilmeli, rehberlik dersinde daha ayrıntılı işlenmelidir.

Öğrenciler tarafından sergilenen olumsuz davranışlar görmezlikten gelinmemeli, bu olumsuz davranışlara müdahale edilmelidir.

GÜVENLİ OKUL İKLİMİ OLUŞTURMAYA YÖNELİK ÖNERİLER

Olumlu davranış kazandırma ve olumsuz davranışların engellenmesi süreci temel akademik alışkanlıkların kazandırılması çabalarıyla birlikte yürütülmelidir.

Öğrenciler tarafından sergilenen davranış problemleri sadece sınıfta değil, sınıf dışında da takip edilmeli, bu sorunların yaşandığı mekânlar belirlenmeli, gerekli tedbirler alınmalıdır.

DAHA GÜVENLİ BİR OKUL ORTAMI OLUŞTURMASÜRECİNDE ÖĞRETMENLERE DÖNÜK ÖNERİLER

Okul yönetimini bilgilendirin:

Okula bazı öğrencilerin ateşli veya kesici aletlerle geldiklerine ilişkin bir duyum aldığınızda veya şiddete davetiye çıkaracak tehlikeli bir durum sezdiğinizde bu durumu mümkün olan en kısa zamanda sorumlu öğretmenler ve okul yönetimiyle paylaşın. Birlikte hareket edin.

**Öğrencilerinizle birlikte uyulması gereken kuralları belirleyin:
Şiddete varan olumsuz davranışları azaltabilmek için açık ve herkesin farkında
olduğu sınıf kuralları belirleyin.**

Şiddete sıfır tolerans tanıyın:
Türü ve gerekçesi ne olursa olsun hiçbir şekilde şiddete tolerans göstermeyin.

Kuralları öğrencilerle birlikte belirleyin:
İstenen ve istenmeyen davranışların net bir biçimde tanımlanması ve herkesin her an ulaşabileceği bir yerde (örn., sınıf panosunda) ilan etmek önemlidir.

Kuralları öğrencilerle birlikte belirleyin:
İstenen ve istenmeyen davranışların net bir biçimde tanımlanması ve herkesin her an ulaşabileceği bir yerde (örn., sınıf panosunda) ilan etmek önemlidir.

Ödül ve yaptırımları belirleyin:

Belirlenen bir dizi kurala ek olarak, kurallara uyan öğrencilere ödül verin ve uymayan öğrencilere uygulanacak yaptırımları da belirleyin. Uyguladığı şiddet karşısında kendisine bir ceza verilmediğini gören zorba bir öğrenci yaptığı kötü davranışın ödüllendirildiği düşüncesine kapılabilir.

Başkalarına saygılı olmayı teşvik edin:
Öğrencilerinizin diğer öğrencilerden görmek istedikleri saygıyı kendilerinin de diğerlerine göstermesi gerektiğinin altını çizerek onları teşvik edin.

Uyarı işaretlerine karşı tetikte olun:
Potansiyel olarak tehlike sinyalleri veren öğrencilere yardım sunabilmeniz için öncelikle bu öğrencileri fark etmeniz gerekir.

Şiddet karşıtı programlara destek olun:
Okulda uygulanan şiddet karşıtı programın önemine inanın ve programdaki rolünüzü aksatmadan yerine getirin.

Model olun:

Öğrenciler öğretmenleri model alırlar. Kendisi zaman zaman da olsa şiddete başvuran, gücünü ve otoritesini kötü kullanan bir öğretmen şiddetin kabul edilebilir bir olgu olduğu mesajını verir

Akademik başarıyı arttırın:
Araştırmalar şiddet ve zorbalık yapan öğrencilerin genellikle okul başarısı düşük öğrenciler arasında daha yaygın olduğunu ortaya koymaktadır.

**Karakter gelişimine önem verin:
Öğretmenler öğrencilerin güvengenlik, özsaygı ve sosyal becerilerini
geliştirmelerine yardım etmelidir.**

**Şiddete karşı uyanık olun:
Şiddet ihtimaline karşı her zaman uyanık olmaya çalışın**

Şiddeti ciddiye alın:
Şiddet olayına tanık olduğunuzda ya da öğrenciler tarafından size bir şiddet olayı iletildiğinde bunu ciddiye alın ve gereğini yapın.

Riskli mekânları kontrol edin:
Özellikle nöbetçi olduğunuzda şiddet olayı meydana gelme riski taşıyan mekânları kontrol edin.

**Rekabetçi eğitim kadar işbirlikçi öğrenmeye de önem verin:
Şiddetin panzehiri dostluk ve arkadaşlığı güçlendirmektir.**

Riskli zamanlarda daha dikkatli olun:
Öğlen arası boşluklarda okulun, teneffüs saatlerinde ise sınıfların daha riskli olabileceğini düşünerek gerekli tedbirleri alın.

**Öğrencilerinizin sosyal ve arkadaşlık becerilerini geliştirmelerine yardım edin:
Eğitim sürecinde akademik becerilerin kazandırılmasının yanı sıra sosyal
becerilere de şans tanıyın.**

Şikâyetleri ciddiye alın:

Öğrenci ya da velilerden zorbalık ya da şiddet konusunda şikâyetler geldiğinde, dikkatlice dinleyin, işi ciddiye alın ve gerekenleri ihmal etmeyin. Ayrıca bu öğrenci ve velileri yapılanlar konusunda bilgilendirin.

Değerlendirme yapın:
Şiddet konusunda yapılan çalışmaların etkililiğini konunun muhatapları ile değerlendirin.

**Şiddete karışanlar ile tanıklık edenlere zaman geçirmeden yardım sunun:
Olumsuz yaşantılar karşısında mutlaka bir önlem alınması ve konuya müdahale
edilmesi yeni sorunların çıkması halinde okulun kayıtsız kalmayacağı fikrini
zihinlere yerleştirir.**

**Şiddete karışan çocukların ailelerini
mutlaka bilgilendirin ve sorunu çözmek için
onları da sürecin içine katın**

**Öğrencileri şiddet ve zorbalık konusunda bilgilendirin:
Farkındalığın artırılması başlı başına şiddet oranlarını düşürücü etki yapabilir.**

Öğrencilerinizi tanıyın:

Hem siz öğrencilerinizi hem de öğrencilerinizin birbirlerini tanımaları için küçük anketler uygulayın. Birbirlerinin ilgilerini, hobilerini ve koşullarını öğrenen öğrencilerin birbirlerini anlamaları kolaylaşabilir.

Velileri tanıyın ve onlarla işbirliği yapın:
Ailenin öğrenciye bilinçli yaklaşımları ve okulla işbirliğinin sağlanması, okulda güvenli bir ortamın oluşmasında önemli katkı sağlamaktadır.

Zorbalığı teşvik edici davranışlardan kaçının:

Öğretmenler istemeden de olsa iki şekilde zorbalığa katkıda bulunabilirler: Birincisi, güç ve statünün denetim için meşru mekanizmalar olduğu mesajını vererek gücün kötü kullanımı için örnek oluşturabilirler. İkincisi, öğrencilerin mağdur olduklarında yardım almalarını güçleştirebilirler. Oysa mağdurlar güç durumunda kaldıklarında kendilerine yardım edecek, sorunlarını ciddiye alacak ve güvenecekleri öğretmenleri olmasını isterler.

Önyargılardan uzak olun:
Okulda popüler olan veya öğretmenlerin gözdesi olan öğrencilerin yaptığı zorbalıklar öğretmenler tarafından göz ardı edilebilir ya da iddiaları inandırıcı bulunmayabilir.

Doğrudan gözlenemeyen zorbalığa dikkat edin:

Zorbalık ve şiddetin dışarıdan kolayca görülebilecek türleri olduğu gibi kolayca görülemeyen türlerinin de olduğu unutulmamalıdır. Örneğin fiziksel olarak diğer öğrencilere şiddet uygulanması kolayca görülebilirken, aşağılama, küçük düşürme, dışlama ve yalnızlaştırma gibi zorbalık türleri bu kadar kolay gözlenmeyebilir.

**Öğrencilerinizi şiddete uğradıklarında
ne yapmaları gerektiği konusunda bilgilendirin**

Alt sınıflardaki öğrencileri üst sınıflardaki öğrencilerden koruyun

Pasif izleyicileri uyarın:

Öğretmenlerin pasif kalmayı tercih eden öğrencileri de uyarmaları ve şiddete tanıklık ettiklerinde zorbaya dur demeleri, mağduru korumaya çalışmaları, en azından bir yetişkine haber vermeleri gerektiğini belirtin.

Müdahale edin:
Şiddet olaylarına tanık olduğunuzda "bırakalım öğrenciler kendi sorunlarını kendileri çözsünler" demek sadece zorbaya yarar.

**Çatışma çözme ve öfke kontrolü becerilerinizi
geliştirin ve bunları öğrencilerinize öğretin:
Öğrencilerinizin bu becerileri günlük yaşamlarında
kullanabilmelerine yardım edin.**

Öğrencilerinize, şiddet ve şiddetin nasıl önlenebileceğine ilişkin önerilerini sorun: Öğrencilerin okulda şiddet ve pozitif davranış konusunda getireceği öneriler yönetici, öğretmen ve eğitim uzmanlarının önerileri kadar etkili olabilmektedir.

**Öğrencilerinizi şiddet veya suç konusunda bildiklerini
anlatmaları için cesaretlendirin:**
Okulda öğrenciler arasında yaşanan sorunları en erken öğrenciler
duyar ve en iyi öğrenciler bilirler.

Öğrencilerinizde farklılıklara tolerans kültürü geliştirin:
Okulda farklı fiziksel veya kültürel özelliklere sahip öğrencilerle diğerlerinin başta sınıf içinde kaynaşmalarına ve bu öğrencilerin sosyal ortama uyum sağlamalarına öncelik vermekte yarar vardır.

Şiddeti önlemek amacıyla gerçekleştirdiğiniz uygulamaların etkililiğini düzenli olarak değerlendirin

Öğretmenlerin de zaman zaman yardım ve desteğe ihtiyacı olabileceğini aklınızda bulundurun:
Okulda pozitif bir ortam oluşturmak bütün okul çalışanları ve öğrencilerin ortak sorumluluğudur.
Bu konuda güç birliği içinde olun ve yardımlaşın.

EĞİTİM ORTAMINDA ŞİDDETİ ÖNLEME İLE İLGİLİ TEMEL YAKLAŞIMLAR

Okullarda yaşanan şiddetin önlenmesinde benimsenecek temel yaklaşım ve amaçlar şunlardır.

- Öncelikle şiddet ortaya çıkmadan önlenmelidir.
- Çocuğa yönelik şiddetin tekrar tekrar yaşanması önlenmelidir.
- Tüm önleyici çabalara karşın şiddet gerçekleşmişse şiddetin olumsuz etkilerini azaltmak ve önlemeye çalışmak gerekir.
- Şiddetin bir kuşaktan diğer kuşağa geçmesi önlenmelidir.
- Öğretmenler ve çocukla çalışan diğer personel şiddet içermeyen çatışma ve çözüm yöntemlerini kullanmalı ve şiddet içermeyen mesajlar vermelidir. (Ögel ve ark., 2004)

GEREKLİ TELEFONLAR

Çocuk şube

Acil ambulans

Öğrencilerin
velileri

En yakın polis
merkezi

İtfaiye

En yakın
hastaneler

Olaya ilk müdahaleyi
yapabilecek ilk yardım
bilgisine sahip bireyler

Baro

İller ve ilçelerde bağlantı
kurulabilecek resmi
kurumlar

KAYNAKÇA

- Mabie, G. E. (2003). Making schools safe for the 21st century: An interview with Ronald D. Stephens. The Educational Forum, 67(2).
- Ögel, K., Tarı, I., Yılmazçetin, C. (2005). Okullarda Suç ve Şiddeti Önleme. Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği.
- Pişkin, M., Öğülmüş, S. ve Boysan, M. (2011). Güvenli okul ortamı oluşturma öğretmen ve yönetici kitabı. İnternetten http://ancmtal.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/41/02/761473/dosyalar/2016_09/15123827_guvenli_okul_ortami_olusturma_ogrt_ve_yontc_kitabi.pdf adresinden 12.03.2018 tarihinde elde edilmiştir